

UPCYCLING ART PRODUCED WITH RECYCLING MATERIALS WITHIN THE SCOPE OF ECOLOGICAL ART

Meral BATUR*¹

* Prof. Dr., Karabük Üniversitesi Safranbolu Fethi Toker GSTF Resim Bölümü

Abstract

In today's world where the ecological balance is disrupted, ecological art uses art as a tool to draw attention to environmental problems and contribute to a life in harmony with nature. In this context, especially in the context of ecological art, upcycling art works produced using recycled or waste materials aim to add aesthetic and functional value to the material with an artistic approach. Upcycling art, which aims to create environmental awareness in society, raises aesthetic values while at the same time making the audience question a sustainable life, is the subject of this research. In this research, it is aimed to investigate whether upcycling art works cause awareness on waste management and sustainability issues in order to create environmental awareness, whether they support environmentally friendly lifestyles and how effective art can be in solving environmental problems and transforming society. In line with this purpose, a literature review was conducted on who the artists who produce today, especially in the context of upcycling art, which works of the artists in this context were determined and analyses were made on the selected works in the context of the subject. This research is considered important in terms of providing an understanding of today's upcycling art. As a result of the research, it can be said that upcycling art not only contributes to the environment, but also sets an example for a sustainable future with aesthetically valuable, thought-provoking and innovative works. Combining creativity, environmental awareness and functionality, this art form directs both individuals and society to take environmental responsibility.

Key Words: Art, Ecological Art, Recycling, Recycling Art, Upcycling Art.

EKOLOJİK SANAT KAPSAMINDA GERİ DÖNÜŞÜM MALZEMELERLE ÜRETİLEN İLERİ DÖNÜŞÜM SANATI

Özet

Ekolojik dengenin bozulduğu günümüzde, ekolojik sanat, çevre sorunlarına dikkat çekmek ve doğayla uyumlu bir yaşam sürmeye katkı sağlamak amacıyla sanatı bir araç olarak kullanmaktadır. Bu bağlamda, özellikle ekolojik sanat kapsamında geri dönüşüm ya da atık malzemeleri kullanarak üretilen ileri dönüşüm sanat eserleri, malzemeye sanatsal bir yaklaşımla estetik ve işlevsel değer kazandırmayı hedeflemektedir. Toplumda çevresel farkındalık yaratmayı hedefleyen, estetik değerleri yükseltirken aynı zamanda sürdürülebilir bir yaşam konusunda izleyiciyi sorgulatan ileri dönüşüm sanatı, bu araştırmanın konusudur. Bu çalışmada, İleri dönüşüm sanatı eserlerinin çevresel bir farkındalık yaratmak adına atık yönetimi ve sürdürülebilirlik konularında bilinçlendirmeye neden olup olmadığı, çevre dostu yaşam biçimlerini destekleyip desteklemediği ve sanatın, çevresel sorunları çözmeye ve toplumu dönüştürmede ne kadar etkili olabileceğini araştırmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda özellikle ileri dönüşüm sanatı bağlamında günümüzde üreten sanatçıların kimler olduğu ilgili literatür taraması yapılmış, sanatçıların bu bağlamdaki eserlerinin hangileri olduğu tespit edilmiş ve seçilen eserler üzerinden konu bağlamında analizler yapılmıştır. Bu araştırma, günümüz ileri dönüşüm sanatının anlaşılmasını sağlaması açısından önemli görülmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda denebilir ki, ileri dönüşüm sanatı, sadece çevreye katkı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda estetik değer taşıyan, düşündürten ve yenilikçi eserlerle sürdürülebilir bir gelecek için örnek teşkil etmektedir. Yaratıcılığı, çevre bilincini ve işlevselliği birleştiren bu sanat formu hem bireyleri hem de toplumu çevresel sorumluluk almaya yönlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Ekolojik Sanat, Geri Dönüşüm, Geri Dönüşüm Sanatı, İleri Dönüşüm Sanatı.

1.Giriş

İnsanlık tarihiyle eş zamanlı olarak ilerleyen sanat tarihinin varlığı, insanların topluluk halinde yaşamaya başladığı zamanlara kadar uzanmaktadır. İlk çağlardan beri doğayla iç içe yaşam sürme çabası içinde olan insanoğlu, zamanla doğayı sürekli savaşaacağı bir nesne olarak görmeye başlamıştır. Bu mücadele içinde hayatını sürdürebilmek için doğa güçlerini hem kendi isteğine göre değiştirmiş hem de kendi kendini var etme başarısını göstermiştir. Sanatın kökeni de bu var olabilme çabası içinde aranmalıdır (Frago'dan akt. Doğan,

¹ Sorumlu Yazar E-Mail: meralbatur@karabuk.edu.tr / Doi: 10.22252/ijca.1588580

2017: 4). Tam da bu nedenle doğa, sanatçının kendini ve hayatı anlamlandırış biçiminin özünü oluşturarak sanat için ilham kaynağı olmuştur.

Dünyanın küreselleşmesinin bir sonucu olarak kültür endüstrisi ve sanayileşmeye hizmet etme ihtiyacı ile tahrip edilen doğa (Arıkan, 2021; 81), tüm insanlık gibi sanatçılar içinde önemli bir sorun haline gelmiştir. 19. yüzyılın sonlarında başlayan Endüstri Devrimi ile tahrip edilen doğaya, dikkat çekebilme adına farklı disiplinlerden birçok sanatçı tarafından sanatlarının konusu haline gelmiştir (Arıkan, 2021). Özellikle 1960'lardan günümüze kadar uzanan süreçte, değişen ve gelişen çevre algısı çevre sorunlarını kapsayan kaygılara doğru evrilen birbirinden farklı sanat oluşumlarını da beraberinde getirmiştir (Mamur, 2017: 1002). Bu oluşumların temel amaçlarından bazıları; doğal kaynakların yanlış kullanımının korkunç boyutlara vardığını ifade etmek, doğa ile insan arasındaki ilişkiyi tekrar canlandırmak, doğayı koruma bilincini gerçekleştirmek ve insanın çevresindeki organik yaşamla bütünleşmesini sağlamaktır (Arıkan, 2021). Ekolojik Sanat anlayışının başlangıcını oluşturan bu yaklaşımlar, kullanılan materyal ve amaçları bakımından bazı farklılıklara sahiptirler. Fakat doğaya dönük duyarlılık yaratmak, çevre bilinci konusunda farkındalıkları beslemek insan ve doğa arasındaki ilişkiyi canlandırmak konusunda benzer kaygılara sahiptirler (Arıkan, 2021). Bu yaklaşımlar, resim, heykel, enstalasyon sanatı, performans sanatı ve video sanatı gibi disiplinleri de içermektedir. Genellikle doğal alanlarda sergilenen ekolojik sanat eserleri, doğayla etkileşime girerek izleyicilerin doğa hakkında derinlemesine düşünmelerini sağlamaktadır. Bu nedenle çevresel sürdürülebilirlik kapsamında doğal malzemelerin kullanımıyla çevresel sorunlara dikkat çekmek, doğal kaynakların korunmasına katkı sağlamak ve insanların çevreleriyle olan ilişkisini yeniden değerlendirmelerini sağlamak amacıyla sanat eserleri üretmek ekolojik sanatın temel amaçları arasında yer almaktadır.

1.1. Ekolojik Sanat

Doğaya verilen yıkımın evrensel boyutlara ulaşmasıyla 1960'lı yıllarda sanatçılar aktivist bir tutum ile ekolojik sorunlara karşı eleştirel bir tavır takınmışlardır. Ekolojik Sanat, çevre sorunlarına vurgu yaparak, çevre dostu bir metodolojiye odaklanan çağdaş bir sanat hareketi olarak ortaya çıkmıştır (Çınar, 2019, s.205). Tam da bu nedenle ekolojik sanat, ekosistemlerin fiziksel, biyolojik, kültürel, politik ve tarihsel yönleri arasındaki karşılıklı ilişkiler ağını ele alan bir ekolojik ve sistem teorisine dayanmaktadır. Ekolojik sanatçılar, ekolojik değerlerini modellerken ekolojik ilişkileri ortaya çıkararak veya geliştirerek, yenilikçi bir şekilde yenilenebilir malzemeler ve yeniden tasavvur eden sistemleri kullanarak araştırma soruları sorar, güçlü metaforlar oluşturur, kalıpları belirler, hikayeleri örer, restorasyon ve iyileştirme sunabilir, ilham verir, savunur ve yenilikler yapar (Wallen, 2012: 235). Ekolojik sanatta sanatçı; sürdürülebilirlik, uyarlanabilirlik, karşılıklı bağımlılık, yenilenebilir kaynaklar ve biyolojik çeşitlilik konularını dikkate alır, ancak bunlar ile de yerel ekolojiye dönüşme girişiminde bulunmaz (Spaid, 2012: 12). Ekolojik sanat, içinde yaşadığımız dünyayı önemsemeye ve saygı duymaya yardımcı olurken, hayal gücünü harekete geçirir ve yeryüzünde bulunan yaşam formlarının çeşitliliğinin gelişebileceği sosyokültürel dönüşümlere katkıda bulunur (Wallen, 2012: 235 'den aktaran Çakıroğlu,2022, 30).

Ekolojik sanat bağlamında ürettikleri eserler ile toplumun çevresel farkındalığını artırmayı amaçlayan sanatçılar, eserleri aracılığıyla izleyicilerin çevresel konular hakkında düşünmelerini ve harekete geçmelerini sağlarlar. Burada üretilen eserlerle sadece sanat dünyasında değil, aynı zamanda çevresel hareketlerde de bir etki yaratmak amaçlanmaktadır. Öyle ki izleyiciye doğa ve insan arasındaki dengeyi sorgulatmak, çevresel adaleti savunmak ve gezegenimizin geleceği için sorumluluk almaya yönlendirmek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda üretilen Ekolojik sanat eserleri Arazi Sanatı (Land Art), Ekolojik Performans Sanatı, Ekolojik Baskı Sanatı, Gerçeküstü Çevresel Heykeller, Ekolojik Fotoğrafçılık, Geri Dönüşüm Sanatı ve İleri Dönüşüm Sanatı gibi türlere ayrılmaktadır. Bu türleri kısaca açıklamak gerekirse;

Arazi Sanatı (Land Art), sanatçıların doğadan aldıkları malzemeleri kullanarak ürettikleri genellikle büyük ölçekli ve geçici doğa enstalasyonlarıdır. Bu akım, doğanın geniş alanlarına insan müdahalesi olarak düşünülebilir. Taş, toprak ve birçok doğal malzemenin kullanılmasıyla gerçekleştirilen bu sanatta, çok çeşitli uygulama biçimleri vardır, örneğin doğada hendekler açma, toprağa gömme, galeri mekânı içinde toprak, gübre, taş ya da insan ürünü çevresel nesnelere... (Wikipedia). Arazi sanatı, sade, geometrik şekillerin açık alanlara uygulanması açısından Minimalizm ile, taş/ toprak gibi doğal malzemelerin kullanımı ve süreçselliği açısından Arte Povera ile, yapıtların genellikle gelip geçici doğası nedeniyle happeninge, hatta bazen sanatçının doğaya bizzat müdahale sürecine odaklanması açısından Performans Sanatıyla ve projelerin zaman zaman salt belge, fotoğraf, harita ve benzeri ortak alan malzemeyle sergilenmesi dolayısıyla Kavramsal Sanat ile yakınlık taşıyan bir akım olarak nitelendirilmiştir. Bitmiş yapıttan ziyade yapıtın oluşum sürecinin önem kazandığı pratikler arasında sayabileceğimiz Arazi Sanatının diğer akımlara göre ayırıcı özelliği, doğada geniş alanlarda, yer aldığı mekâna özgü olarak gerçekleştirilmesidir (Antmen, 2008, s: 253).

Ekolojik Performans Sanatı, doğal ortamda gerçekleştirilen canlı performansları içerir. Bu performanslar genellikle doğanın bir parçası olarak etkileşim içinde olan sanatçıları ve izleyicileri içerirken doğa ile insan ilişkisini keşfetmek için kullanılır. Örneğin, doğal sesler ve görüntüler eşliğinde yapılan sahne performansları veya doğal ortamlarda gerçekleştirilen dans gösterileri gibi.

Gerçeküstü Çevresel Heykeller, geri dönüşümlü malzemeler veya doğal malzemeler kullanılarak yapılan büyüleyici ve sıra dışı heykellerdir. Bu heykeller, çevresel sanatın sınırlarını zorlayarak doğa ve insan arasındaki ilişkiyi sorgulatmaktadır.

Ekolojik Baskı Sanatı, doğal malzemeler kullanılarak yapılan baskı teknikleridir. Bu sanat türü, doğa ile insan yapımı süreçlerin etkileşimini vurgulamak ve doğal malzemelerin güzelliğini ve çeşitliliğini göstermek amacıyla kullanılır.

Ekolojik Fotoğrafçılık, doğal ortamların ve çevresel konuların fotoğraf yoluyla belgelenmesidir. Bu tür fotoğraflar, doğanın güzelliklerini ve tehdit altındaki ekosistemlere dikkat çekmek amacıyla çekilmektedir.

Geri Dönüşüm Sanatı (Recycling Art), atık materyallerin endüstriyel ya da işlevsel bir işlemde geçtikten sonra sanatsal bir forma dönüştürüldüğü bir sanat türüdür. Bu süreçte malzemeler genellikle eritilme, öğütülme veya başka bir kimyasal/teknik işlemle dönüştürülür. Böylece malzeme orijinal formunu kaybeder ve başka bir maddeye dönüşür. Örneğin, kullanılmış metalin eritilerek yeni bir sanat heykeline dönüştürülmesi. Bu sanat eserleri, çevresel sorunlara dikkat çekmek, tüketim alışkanlıklarını sorgulatmak, geri dönüşümün önemini vurgulamak, atık yönetimi ve sürdürülebilirlik konularına dikkat çekmek amacıyla üretilmektedir. Geri Dönüşüm Sanatı, insan toplumunun mevcut yaşam biçiminin varoluşsal tehdidi ile Dünya'nın sınırlı kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde geri dönüştürülmesi ve yeniden kullanılması gerekliliğini bir araya getirmektedir (Wastecare, 2021).

İleri Dönüşüm Sanatı (Upcycling Art), atık veya kullanılmayan malzemelerin minimal işleme, yaratıcı bir şekilde, daha yüksek estetik ve işlevsel bir değere sahip sanat eserlerine dönüştürülmesi sürecidir (Alkın, 2023). Burada malzemenin orijinal yapısı korumak esastır. Malzemeler, genellikle olduğu gibi veya çok küçük dokunuşlarla sanatsal bir form kazanmaktadır.

2. Amaç

Bu araştırmada, Ekolojik Sanat alt başlıklarından biri olan İleri Dönüşüm Sanatı bağlamında günümüzde üretilen eserlerin neler olduğu ve üretilen bu eserlerin çevresel bir farkındalık yaratmak adına atık yönetimi ve sürdürülebilirlik konularında bilinçlendirmeye neden olup olmadığı, çevre dostu yaşam biçimlerini destekleyip desteklemediği ve sanatın, çevresel sorunları çözüme ve toplumu dönüştürmede ne kadar etkili olabileceğini araştırmak amaçlanmaktadır.

3. Yöntem

Bu araştırmada literatür tarama yöntemine başvurulmuştur. Öncelikle konu bağlamında günümüzde eserlerinde ileri dönüşüm sanatını kullanan sanatçıların kimler olduğu ve sanatçıların bu bağlamdaki eserlerinin hangileri olduğu tespit edilmiş ve seçilen eserler üzerinden konu bağlamında analizler yapılmıştır. Bu araştırma, atık malzemelerin sanat eserine dönüştürülerek, sanatın çevre bilincini arttırmak ve çevresel farkındalık yaratmak adına önemli olduğunu göstermek açısından önemli görülmektedir.

4. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde öncelikle ileri dönüşüm sanatı ve ileri dönüşüm sanatının uygulama alanlarıyla ilgili kısa bir bilgi verilmiş ardından konu bağlamında örneklem olarak seçilen sanatçılar ve eserleri üzerinden eleştiriler ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. İleri Dönüşüm Sanatı

İleri dönüşüm; artık istenmeyen veya atık olarak nitelendirilen ürünleri, daha yüksek değere veya kaliteye sahip yeni ürünlere dönüştürme sürecini kapsar. İleri dönüşümün odak noktaları sürdürülebilirlik ve israfı azaltmaya yöneliktir. Atıklara yeni bir amaç veya işlev vermek için malzemeleri veya ürünleri yaratıcı bir şekilde yeniden kullanmaya odaklanır. Atıkları parçalayarak yeniden hammadde haline getirilmesi esasına dayanan geri dönüşümün aksine, ileri dönüşüm; mevcut öğelerin yeniden değerlendirilmesini ve tasarım yolu ile değer kazandırmayı amaçlar (Çakır ve Karul, 2023).

İleri dönüşüm sanatı, çevre dostu bir yaklaşımla atık malzemeleri kullanılarak sanat eserlerinin üretilmesidir. Burada atık malzemeler estetik ve yaratıcı bir şekilde değerlendirilerek sanatsal bir ifadeye dönüşmektedir. Bu sanat türünde atık malzemeler minimum düzeyde işleme tabi tutulur hatta zaman zaman hiçbir işlem görmeden

malzemenin kendisi olduğu gibi kullanılır. Burada amaç, çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlarken aynı zamanda estetik bir değer yaratmaktır. İleri Dönüşüm eserlerde atıkların yeniden kullanımıyla geri dönüşümüne katkı sağlamaktadır. Böylece ileri dönüşüm sanatı, izleyicisine tüketim alışkanlıklarını ve atık yönetimi gibi çevresel konuları sorgulatarak sürdürülebilirlik konusuna dikkat çeker. İleri dönüşüm sanatı uygulamaları arasında geri dönüşümlü malzemelerle heykel ve enstalasyonlar, resim ve mozaikler, moda tasarımı ve geri dönüşüm sanat performansları bulunmaktadır:

Geri dönüşümlü malzemelerle oluşturulan heykel ve enstalasyonlar; sanatçıların, plastik şişeler, metal parçalar, kâğıt, karton, lastik lastikler gibi geri dönüşümlü malzemeleri kullanarak heykeller ve enstalasyonlar oluşturmasıyla ortaya koydukları sanat eserleridir.

Geri dönüşümlü malzemelerle oluşturulan resim ve mozaikler; atık malzemeler, resimlerde ve mozaiklerde kullanılarak yeni bir sanat eseri yaratmak için renkli desenler oluşturulur. Örneğin, gazete parçaları veya eski dergiler, duvar resimlerinde kullanılabilir.

Geri dönüşümlü malzemelerle moda tasarımı; moda tasarımcıları, geri dönüşümlü malzemeleri kullanarak sürdürülebilir moda koleksiyonları oluşturabilirler. Atık kumaşlar, eski giysiler veya diğer geri dönüşümlü malzemeler, moda endüstrisinde kullanılarak çevre dostu tasarımların yaratılmasına olanak sağlar.

Geri dönüşüm sanat performansları; sanatçıların geri dönüşümlü malzemeleri kullanarak performans sanatını sergilemesiyle oluşan performanslardır. Bu performanslar, atık malzemelerin potansiyelini ve sınırsız yaratıcı olanaklarını ortaya koyması açısından önemlidir. Tüm bu ileri dönüşüm uygulamaları, atıkların azaltılması, yeniden kullanımı ve geri dönüşümün desteklenmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Geri dönüşüm sanatı, atıkların sanatsal bir ifade aracı olarak yaratıcı bir şekilde değerlendirilmesini sağlayarak çevresel farkındalığı artırmakla kalmayıp aynı zamanda sürdürülebilir bir çevre yaratmaya destek olmaktadır.

4.1.1. İleri Dönüşüm Sanatçıları

Eserlerini üretirken geri dönüşüm malzemelerini kullanan sanatçılar, atık malzemeleri kullanarak çevresel mesajlar iletmekte ve doğanın korunmasına katkıda bulunmaktadır. İleri dönüşüm sanatçıları, bu atıkları sanat eserlerine dönüştürerek sıfır atık prensibini benimsiyor ve doğaya saygılı bir topluma geçiş hedefine katkıda bulunuyor. Eserlerinde kullandıkları atık malzemelerle, tüketim toplumunun sürekli yenileme eğilimine farkındalık getiriyorlar (Murat Öztekin, 2024). Özellikle günümüzde dünya çapında birçok sanatçı, ekolojik farkındalığa dikkat çekmek amacıyla ileri dönüşüm sanatını kullanarak eserler üretmektedirler. Bu bölümde günümüz ileri dönüşüm sanatçılarından Vik Muniz, El Anatsui, Wang Zhiyuan, Michelle Reader, Nirit Levav Packer, Yong Ho Ji, Tim Noble ve Sue Webster'in ileri dönüşüm bağlamında ürettiği eserleri incelenecektir.

4.1.1.1. Vik Muniz

Bu sanatçılardan ilki Vik Muniz'dir. 1961 yılında Brezilya'nın São Paulo şehrinde doğan sanatçı Vik Muniz, atık malzemeleri kullanarak oluşturduğu büyüleyici mozaikler ve heykellerle tanınmaktadır. Brezilyalı sanatçı özellikle "Atık" adlı belgesel filmiyle ve sanatının merkezinde genellikle toplumsal konulara ve sanat tarihine göndermeler yaptığı, atık malzemelerle oluşturduğu ileri dönüşüm eserleri yer almaktadır.

Muniz, Şeker, domates sosu, elmas, dergi kupürleri, çikolata şurubu, toz ve çöp gibi alışılmadık malzemelerin baş döndürücü bir dizisiyle çalışan Muniz (Sarasota Art Museum, 2016), bunlara ek olarak çikolata, kahve, reçel, çeşitli oyuncaklar, parçalanmış dergiler, teller, yapboz parçaları ve plastik parçalar vb. gibi çeşitli atık malzemeleri kullanarak eserlerini oluşturmaktadır.

Kompozisyonlarında yüksekte yere dijital olarak yansıtılması gereken büyük ölçekli parçalar yaratan Muniz, Atık belgeselinde, dünyanın en büyük çorak arazisinde üç yıl boyunca gerçekleşen Rio de Janeiro'daki Jardim Gramacho projesine yer vermektedir. Bu proje için sanatçı ve geri dönüştürülmüş sanat projeleri için atık toplayan toplayıcılarla çalışan Muniz, atık malzemeler toplandıktan daha sonra parçaları bir araya getirerek bir deponun içindeki zemine yansıtılan heykellere dönüştürmüşlerdir. Projenin sonunda sanatçı, bir açık artırma etkinliği sırasında tüm fotoğrafları satarak geliri projeye katılan toplayıcılara bağışlamıştır (Witek, 2018).

Görsel 1. Vik Muniz, Marat (Sebastião), 2008, Evsel Atıklar, 303 x 387 cm (URL1)

Vik Muniz'in atık malzemeleri kullanarak oluşturduğu büyük boyutlu mozaikler ve enstalasyonların biri klasik sanat eserlerinden birinin yeniden yorumlandığı "Marat" isimli bu eserdir (Görsel 1). 1793 yılında Jacques-Louis David tarafından tuval üzerine yağlı boya olarak yapılan "Maratın Ölümü" isimli eseri, farklı teknik ve malzemelerle yeniden yorumlayan sanatçı, esere çağdaş bir yorum katmıştır. Ölümün sessiz ve sakinliği içindeki Marat'ın cansız bedeni adeta tüketim toplumunun kaosu ve kargaşası içinde yatarken eser özünü zıtlık oluşturmaktadır. Sanatçı, popüler kültürün çöpleriyle oluşturduğu eseriyle izleyiciye sanat eserinin biricikliğini ve geçmiş ve bu günkü durumunu sorgulatmaktadır. Eserlerinde sürdürülebilirlik, tüketim alışkanlıkları ve toplumsal konular gibi çeşitli temaları ele alan Muniz'in eserleri genellikle izleyiciyi düşünmeye ve sorgulamaya yönlendirirken aynı zamanda sanatın yaratıcı ve etkileyici gücünü de izleyiciye göstermektedir.

4.1.1.2. El Anatsui

İleri dönüşüm sanatının önemli isimlerinden biri de El Anatsui'dir. 1944 yılında Gana'da doğmuş olan sanatçı El Anatsui, geri dönüşümlü malzemelerden yaptığı devasa ve etkileyici eserleriyle tanınmaktadır. Sanatının merkezinde genellikle geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik gibi konular yer almaktadır.

Nijeryalı sanatçı El Anatsui, özellikle kullanılmış metal kapaklar ve şişelerden oluşan eserlerinde, Afrika'nın kültürel mirası ve tüketim toplumunun eleştirisi arasında bir bağlantı kurmaktadır. El Anatsui, eserlerinde metal, ahşap, cam ve diğer geri dönüşümlü malzemeleri, keserek, bükerek ve bir araya getirerek büyük ölçekli dokuma benzeri duvar asma enstalasyonları oluşturmaktadır. Genellikle alüminyum kapaklar, alüminyum folyo parçaları ve diğer metal atıkların bir araya getirilmesiyle oluşturulan bu eserler, ışık altında farklı şekillerde parıltı veren ve hareket eden yüzeyleriyle dikkat çekmektedir.

Anatsui'nin eserleri, kültürel kimlik, tüketim toplumu, geri dönüşüm, sürdürülebilirlik ve tarih gibi geniş kavramları ele almaktadır. Ayrıca, bu eserler, Batı Afrika'nın tekstil geleneğine ve döküntü malzeme

ekonomisine de atıfta bulunmaktadır. Anatsui'nin eserleri dünya çapında tanınmış ve birçok uluslararası sergide yer almıştır.

Görsel 2. El Anatsui, Suyun İçindeki Wade, 2003, Alüminyum ve Bakır Tel Şişe Kapakları, 487,7 x 520,7 cm, Harn Sanat Müzesi, Gainesville. FL. URL2

Afrika'nın yerel temalarını ve tarihini uluslararası bir dilde ifade eden sanatçı, "Suyun İçindeki Wade" isimli eserinde (Görsel 2) alüminyum ve bakır tel şişe kapaklarını kullanmıştır. El Anatsui, birçok eserinde olduğu gibi bu eserinde geleneksel sanat formlarına meydan okuyan çarpıcı duvar halıları yaratmak için şişe kapakları ve metal parçalar gibi atılmış malzemeleri kullanmaktadır. Burada bakır tellerle birbirine tutturulmuş şişe kapakları, duvarda asılı duran bir kumaş parçasını anımsatmaktadır. El Anatsui, bu eserinde hem Afrika'nın ekonomik tarihine hem de çevresel meselelere dikkat çekmeyi amaçlarken geri dönüşüm temasını güçlü bir şekilde işleyen büyük ölçekli bir eser yaratmıştır. Afrika'nın ticaret tarihine atıfta bulunan bu eser, izleyiciye bireylerin küresel bağlamdaki yerini ve malzemelerin tarihsel yolculuğunu sorgulatmaktadır.

El Anatsui, eserindeki öğeleri, negatif alan ve parçalanmanın bir yapılandırma ilkesi olarak ve yaşam, tarih ve hafızayla ilgili metaforik bir ifade aracı olarak kullanmaktadır. El Anatsui, sanatın politik ve sosyal boyutlarına vurgu yapan eserleriyle izleyiciyi düşünmeye ve sorgulamaya yönlendirmektedir.

Görsel 3. El Anatsui, Yerçekimi ve Zarafet, 2010. Şişe Kapakları ve Çelik, Nsukka, Nigeria. Courtesy Jack Shainman Gallery, New York. URL3

El Anatsui'nin Haus der Kunst'taki Triumphant Scale adlı anket sergisinde yer alan "Yerçekimi ve Zarafet" isimli bu eseri (Görsel 3), görkemli ve etkileyici renkleriyle son yirmi yılın şişe kapaklarından oluşmaktadır. Sanatçının Avrupa'daki ilk sergisinde yer alan bu eseri, sanatçının klasik ve geleneksel Afrika sanatının zengin plastik yeniliklerinden çağdaş bir heykel konseptinin nasıl geliştirilebileceği sorusuna cevap vermektedir (David Adjaye, 2019). Anatsui'nin büyük ölçekli bu heykeli, mozaik gibi parçalardan oluşurken akışkan bir formda sergilenmektedir. Bu eser, duvardan sarkan kumaşı andıran devasa metal perdeler gibidir. Bu form, malzemenin sertliğini ve yapısal gücünü gözler önüne sererken aynı zamanda malzemenin akışkanlığıyla birleşmektedir.

El Anatsui'nin eserlerinde en dikkat çeken unsurlar, geri dönüştürülmüş malzemelerin sanatsal bir biçimde yeniden kullanımı ve malzemenin tarihsel, kültürel bağlamıyla olan ilişkileridir. Çalışmasında geri dönüştürülmüş materyalleri kullanarak hem malzemelerin yeniden değerlendirilmesini hem de tüketim kültürüne eleştirel bir bakış sunmayı amaçlamakta ve çevresel bir farkındalık yaratmaktadır. El Anatsui'nin eserleri derin anlamlar taşıyan, düşündürücü ve çevresel farkındalık yaratmaya yönelik çalışmalardır.

4.1.1.3. Wang Zhiyuan

İleri dönüşüm sanatının önemli isimlerinden biri Wang Zhiyuan'dır. 1958 yılında Tianjin'da doğmuş olan sanatçı Wang Zhiyuan, geri dönüşümlü plastik şişelerden yaptığı büyük çaplı heykeller ve enstalasyonlarla tanınmaktadır. Eserleri genellikle tüketim toplumunun aşırılığına ve çevresel sorunlara dikkat çekmektedir.

Özellikle geri ve ileri dönüşüm sanatı alanında tanınan Çinli sanatçı Wang Zhiyuan, atık malzemeleri kullanarak oluşturduğu çarpıcı enstalasyonlarında sıklıkla çevresel sorunları ve tüketim toplumu eleştirisi gibi temaları işlemektedir. Wang Zhiyuan'ın sanat eserleri, doğal kaynakların korunması, atık yönetimi ve tüketim alışkanlıklarının gözden geçirilmesi gibi önemli konuları ele alırken, aynı zamanda sanatın gücünü toplumsal değişim için bir araç olarak kullanma konularına değinmektedir.

Görsel 4. Wang Zhiyuan, Rüzgâra Atılmış, 2010, Plastik ve Çelik, 320 x 1100 cm. URL4

Görsel 5. Wang Zhiyuan, Rüzgâra Atılmış, 2010, Plastik ve Çelik, 320 x 1100 cm. URL5

Wang Zhiyuan'ın en dikkat çekici eserleri “Geri Dönüştürülmüş Düşünceler” isimli serisidir. Bu seride, devasa boyutlarda kullanılmış plastik şişelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan etkileyici enstalasyonlar yer almaktadır. Bu serideki eserlerden bir “Rüzgâra Atılmış” (Görsel 4-5), isimli eserdir. Değişik form ve renklerde binlerce plastik şişenin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bu devasa heykel, sanatçı tarafından hem iç mekânda hem de dış mekânlarda sergilenmiştir. Yaratığı bu eserle modern yaşamın yarattığı atık sorunlarının görmezden gelinemeyecek kadar büyük olduğunu vurgulayan sanatçı, plastik kirliliğin dünyadaki yayılımını ve çevresel etkilerini metaforik bir şekilde ifade etmektedir. Wang, bu çalışmayla kentsel alanlardaki plastik kirliliği ve atık üretiminin hızını vurguladığı eserleriyle topluma “Tüketimden sonra ne oluyor?” sorusunu sormaktadır.

Plastik şişelerin tüketim toplumu ve çevresel sorunlar hakkında sembolik bir anlam taşıdığı bu eserler, izleyiciyi düşünmeye ve atıkların yeniden kullanımının önemini anlamaya yönlendirmeyi amaçlamaktadır.

Görsel 6. Wang Zhiyuan, Rüzgâra Atılmış, 2014, Plastik ve Çelik, 320 x 1100 cm. URL6

Bu eserin yapımında kullanılan tüm malzemeler atık plastik şişelerden oluşmaktadır (Görsel 6). Bu bağlamda en çok ilgisini çeken şeyin malzemenin kendisi olduğunu dile getiren sanatçı, Çin'de her yerde mevcut olan atık plastik şişelerin üzerine basılan ticari markaları, "Ulusal Malzemeler" olarak adlandırmıştır. Wang Zhiyua, tüm bu malzemeleri, çağdaş sanatın Çin bağlamıyla ilişkili olarak açıkça ne anlama geldiğini ifade etmek için kullanmıştır. Bu eserinde Arte Povera ve Pop Art gibi iki farklı stili bir araya getiren sanatçı, bu iki stil arasındaki ilişkiyi çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu eserde kullanılan tüm bu tüketilmiş hazır nesnelere yeniden yapılmadan sadece suyla temizlenerek doğrudan kullanılmıştır. Burada kullanılan tüm plastik şişeler Çin'de üretilmiş, şekillendirilmeleri ve ambalajları benzersiz bir Çin Pop Artı ile işaretlenmiş. Eserler, hem plastik şişelerin büyükten küçüğe farklı sıralara yerleştirilmesinden kaynaklanan soyut güzelliği hem de şişelerin zengin renklerle ortaya çıkardığı Pop Art özelliklerini birleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu, Çin'in son otuz yıldır gelişiminde koruduğu daha ucuz bir şey için dünya üreticisinin tüm özellikleriyle tutarlılık göstermektedir. (Wang Zhiyuan, Web, 2011). Bu eseriyle sanatçı, "yeni ucuz materyalizme" vurgu yapmaktadır. (Wang Zhiyuan, Web, 2011)

4.1.1.4. Michelle Reader

İleri dönüşüm sanatının önemli isimlerinden biri diğeri de Michelle Reader'dır. 1975 yılında İngiltere'de doğmuş olan sanatçı Michelle Reader, araç parçaları ve hurda metalleri gibi geri dönüşümlü metal parçaları kullanarak oluşturduğu çevresel eserlerle tanınmaktadır.

İngiliz sanatçı Michelle Reader, eserlerinde sürdürülebilirlik, doğal çevre ve atık malzemelerin sanatsal kullanımı gibi temaları işlemektedir. Reader'ın eserleri genellikle endüstriyel atıklardan ve hurda malzemelerden oluşmaktadır. Bu malzemeleri kullanarak oluşturduğu hayvan figürleri ve doğal formlu eserleriyle doğal çevrenin korunması ve ekolojik sistem üzerine dikkat çekmeyi amaçlamıştır.

Görsel 7-8. Michelle Reader, 2008, Alüminyum Kutulardan Yapılmış Bir Heykel. Alüminyum Kutular, 30 x 20 x 20 cm. Rexam Beverage Can Europe. URL7

Çalışmalarının ana teması doğal dünya ve insanların doğanın üzerindeki etkileri olan sanatçı Michelle Reader, "Alüminyum Kutulardan Yapılmış Bir Heykel" (Görsel 7-8) isimli bu eserinde popüler kültürün birer simgesi haline gelen coca cola, fanta gibi içecek kutularının atıklarını bir araya getirerek bir geyik figürü oluşturmuştur. Sanat tarihinde sıklıkla barış, hız ve zarafet sembolü olarak kullanılan geyik imgesi, aynı zamanda ruhun dünyevi tutkularından kaçışını temsil etmektedir (Batur, 2014). Dünyevi ve popüler kültür imgeleriyle bedenlenen bu geyik, çağdaş insanın içinde bulunduğu durumun sessiz bir çığlığı olarak izleyici karşısında yer almaktadır. Atıklardan oluşturduğu hayvan figürleriyle insanların doğal yaşam üzerindeki etkilerini hatırlatmayı amaçlayan sanatçı, izleyiciye günümüz insan-doğa ilişkisini sorgulatmak istemektedir.

Görsel 8. Michelle Reader, Equus Ferus, 2022, Atık Metaller, Harley Galerisi Avlusu. URL8

Kullanılmış metal parçalarını kaynak ve montaj teknikleriyle bir araya getiren sanatçı, hayvan ve bitkileri tasvirlediği büyük boyutlu heykeller oluşturmaktadır. Bu eserlerinden biri de “Equus Ferus” (Görsel 8)'dir. Tarih öncesi vahşi bir at ile modern bir yarış atının karşılaşmasının betimlendiği bu gerçek boyutlu heykeller, Welbeck Malikanesi'ndeki Harley Galerisi ile yakındaki Creswell Crags arasındaki yürüyüş parkurunun başlangıcının arasında yer almaktadırlar. Traktör parçaları, saman tırnağı, merkezi ısıtma sistemlerinden bakır silindirler, kapı menteşeleri, yağ bidonu ve havalandırma kanalları gibi mimari ve tarımda kullanılan metal malzemelerin ileri dönüşüm yoluyla bir araya getirilmesiyle bu heykeller oluşturulmuştur (Reader, 2022, Web). Atılan nesnelerin öngörülemezliğini ve onları kullanarak ortaya koyacağı yaratıcılığı ve özgünlüğü sevdiğini söyleyen sanatçı, yeni teknikler ve malzemelerin ona sunduğu yeniden ve yeniden üretebilme özgürlüğünü ürettiği eserleriyle gözler önüne sermektedir (Harley, 2022).

4.1.1.5. Nirit Levav Packer

İleri dönüşüm sanatının önemli isimlerinden bir diğeri de Nirit Levav Packer'dır. 1963 yılında İsrail'de doğan sanatçı, 1987'de New York'taki Parsons Tasarım Okulu'nda moda eğitimini tamamladıktan sonra moda tasarımı alanında kariyer yapmıştır. 2000 yılında sanat eserleri üretmeye başlayan sanatçı, geri dönüşümlü bisiklet iç lastiklerinden oluşan karmaşık ve detaylı heykelleriyle ve enstalasyonlarıyla tanınmaktadır.

İsrailli sanatçı Nirit'in erken çocukluğundan gençlik yıllarına kadar etkisi altında kaldığı çeşitli malzemeler, bugün bir sanatçı olarak ve geri ve ileri dönüşüme olan sevgisi üzerinde büyük bir etki yarattı. Kendini "çöp"ün takıntılı bir koleksiyoncusu olarak adlandıran Nirit, lastikler, bisiklet zincirleri çoğunlukla metal (dişliler ve yataklar, demiryolları traversleri, anahtarlar ve eski çiviler gibi) olmak üzere çeşitli geri dönüştürülmüş ham maddelerden; ampuller, şilteler, bebekler, çamaşır mandalı ve cam kırıkları gibi atıklardan; meşe palamudu, ayçiçeği çekirdeği, pirinç, deniz kumu, çakıl, deniz kabukları gibi doğadan elde edilen malzemelerden sanat eserleri yaratmaktadır. Ürettiği bu ileri dönüşüm eserler genellikle hayvan figürleri ve portrelerden oluşmaktadır.

Görsel 9. Nirit Levav Packer, Choo Choo, Bisiklet Dişlileri, 2018. URL9

Nirit Levav Packer'ın genellikle geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik konularını ele aldığı eserlerinden biri de bisiklet dişlilerinden oluşturduğu "Choo Choo" isimli eseridir (Görsel 9). 2010 yılında özellikle konu olarak bisiklet zincirlerine ve köpeklerle odaklanmayı seçen Levav Packer, zincirleri bir bisiklet tamirhanesine yaptığı ziyaretlerden birinde tesadüfen keşfettiğini dile getirmiştir (Parker, 2018). Bu malzemenin hassaslığını, esnekliğini ve çok yönlü hareketini tanıma fırsatı bulan sanatçı, bu malzemelerle UNCHAINED (Zincirleri çıkarılmış) ismini verdiği ilk köpekler serisini oluşturmuştur (Parker, 2018). Bu serideki eserlerden biri olan bu eserlerin üretiminde sanatçı kendi köpeğinden esinlenmiştir. Buradaki her bir köpek heykeli, farklı bir karakter ve duygu taşımaktadır. Sadakat ve dostluğun sembolü olarak bilinen köpek imgesinin modern çağda hızın sembolü olan zincirlerle yaratılması çarpıcılığı arttırmaktadır. Zincirlerle oluşturulmuş bu köpek imgelerinin isimlerinin zincirlerinden çıkarılmış olması izleyiciyi sorgulamaya yönlendirmekte ve görünen ardındaki görmeye yönlendirmektedir.

4.1.1.6. Ji Yong-Ho

İleri dönüşüm sanatının önemli isimlerinden biri diğeri de Ji Yong-Ho'dur. 1978 Kore'de doğan sanatçı 2005 yılında Hongik Üniversitesi Heykel Bölümü'nden, 2008 yılındaysa New York Üniversitesi Lisansüstü Okulu'ndan Güzel Sanatlar alanında Yüksek Lisans derecesi almıştır (KArtist, 2024). Ji Yong-Ho, insanın doğayla olan ilişkisini sorguladığı, sürdürülebilirlik konularına eğildiği ve çevresel farkındalık yaratmayı amaçladığı geri dönüştürülmüş lastiklerle yaptığı heykellerle tanınmaktadır.

Güney Koreli bir sanatçı Ji Yong-Ho, atılmış ve geri dönüştürülmüş araba, bisiklet veya motosiklet lastiklerini kullanarak çarpıcı insan, hayvan ve mitolojik yaratık heykelleri üretmektedir. Eserlerinde özellikle lastiklerin formlarından ve dokusal zenginliklerinden de faydalanan sanatçı, insanın doğaya müdahalesi sonucu doğanın dönüşümü konularını işlemektedir.

Görsel 10. Ji Yong-Ho, "Jaguar 4", 2008, 116 x 115 x 249 cm, Lastik, Tahta, Demir ve Strafor. URL10

Ji Yong-Ho, genetik olarak değiştirilmiş ya da mutasyona uğramış canlıları betimlediği eserlerinden biri olan "Jaguar 4" (Görsel 10) isimli bu eserinde yer alan bu melez figür, insan, hayvan ve makine arasında bir ara form olarak izleyici karşısına çıkmaktadır. Modern dünyanın yapaylaşması ve doğal olanın giderek kaybolması fikrine bir gönderme niteliğindeki bu eseri, modern endüstrinin çevre üzerindeki etkisini sembolize etmektedir. Malzeme olarak seçilen lastikler doğa üzerindeki sanayi ve insan etkisini temsil ederken, bunlarla oluşturduğu hayvan ve insan figürlerin ise doğanın kendisini sembolize etmektedir. Sanatçı doğanın insan eliyle nasıl bir dönüşüm yaşadığını eserleriyle ortaya koymaya çalışmaktadır.

Yong Ho Ji, endüstriyel atıkları sanata dönüştürerek, çöp olarak görülenin yeniden bir değer kazanabileceğini göstermektedir. Onun eserlerinde lastik hem doğanın direncini hem de insanın ona zarar veren eylemlerini temsil eden güçlü bir metafor olarak izleyici karşısına çıkmaktadır (Antmen, 2013). Yong Ho Ji, eserlerinde yalnızca sanatsal bir estetik sunmayı değil, aynı zamanda çevresel bir bilinç oluşturmayı hedeflemektedir. Eserlerinde malzeme olarak seçtiği lastiklerin dayanıklılığı, doğada yok olma süreleriyle birlikte çevresel sorunlara da gönderme yapmaktadır.

4.1.1.7. Tim Noble ve Sue Webster

İleri dönüşüm sanatının önemli isimlerinden bir diğeri de Tim Noble ve Sue Webster'dir. İngiliz sanatçılar Tim Noble ve Sue Webster, 1986'da Nottingham'da güzel sanatlar okurken tanıştılar. Sanatçı çift, geri dönüştürülmüş malzemelerle yaptıkları ikonik gölge heykelleri ve yenilikçi çalışmalarıyla tanınmaktadırlar. Atık malzemeleri kullanarak ürettikleri eserlerinde ışık, gölge ve kavramsal sanatı birleştirmektedirler.

Özellikle gölge heykellerinde kaostan düzen yaratma ve algının yanıltıcı doğasını izleyiciye olabildiğince sunan Tim Noble ve Sue Webster, malzeme olarak genellikle içki şişeleri, sigara izmaritleri, hurda metal, plastik, günlük eşyalar ve diğer çöpler gibi geri dönüştürülmüş atıkları kullanmaktadırlar. Atıklardan oluşturdukları heykellerin gölgeleri, ışık altında detaylı insan figürlerine dönüşmektedir.

Görsel 11. Tim Noble ve Sue Webster, Vahşi Ruh Hali Değişimleri, 2009, 2 Ahşap Merdiven, Atılmış Odun, Işık Projektörü, Erkek: 178,5 x 110 x 167 cm ve Kadın: 215 x 98,5 x 130 cm. URL11

Tim Noble ve Sue Webster, atık malzemeleri bir araya getirerek oluşturdukları gölge heykellerinde biri olan "Vahşi Ruh Hali Değişimleri" (Görsel 11) isimli eserinde ilk göze çarpan atık yığınlarıdır. Fakat bu eserde ışık kaynağı doğru bir açıdan yansıtılarak duvarlara ve etrafındaki zemine bu malzemelerin gölgeleri düşürülür. İlk bakışta, bir çöp yığını gibi görünen eser, ışık verildiğinde, atık yığınının gölgesi duvarda inanılmaz derecede ayrıntılı ve gerçekçi bir görüntüye dönüşür. Kadın ve erkek figürlerinin görüntülerine dönüşen eserdeki figürler, Tim Noble ve Sue Webster'in kendi bedenlerini birer temsili halini almıştır. İzleyiciye gölgenin birçok yönünü keşfetme imkânı sunan bu eser, görünenin ardındaki insan kimliğini sorgularken aynı zamanda insan ilişkilerinin dinamiklerini ve karşılıklı bağımlılığı konu edinmektedir (Tim Noble ve Sue Webster, 2020). Bu eserle sanatın ışığın rolü ve algının manipülatif doğası üzerine yenilikçi bir yaklaşımı gözler önüne seren Tim Noble ve Sue Webster, eserlerinde, insan kimliği, toplumun tüketim alışkanlıkları, atıkların estetik değerleri ve bireylerin kendi gerçekliklerini algılama biçimleri gibi konuları işlemektedirler.

Tim Noble ve Sue Webster, tüketim ve yok etme kültürünü de eleştirdikleri eserleriyle, özellikle tüketim alışkanlıklarının bireylerin kimliği üzerindeki etkisini sorgulamakta ve izleyiciye sorgulatmaktadır.

Sonuç

Ekolojik sanat bağlamında özellikle ileri dönüşüm sanatı kapsamında üretilen eserlerde sanatçılar, atık malzemelerin mevcut formunu koruyarak ve değerini artırarak yaratıcı ve estetik biçimler oluşturmayı hedeflemektedirler (Çakır ve Karul, 2023). İnsan ve doğa arasındaki ilişkinin modern endüstri, genetik müdahale ve çevresel sorumluluk bağlamında yeniden düşünülmesini amaçlayan ileri dönüşüm sanatı, günümüzde hem görsel olarak etkileyici hem de verdikleri mesaj açısından güçlü bir çevresel farkındalık oluşturma aracı olarak öne çıkmaktadır.

Bu araştırma kapsamında klasik sanat eserlerini atık malzemelerle yeniden yorumladığı büyük boyutlu mozaikleriyle Vik Muniz, şişe kapakları ve alüminyum gibi atık malzemeleri kullanarak oluşturduğu tekstil benzeri sanat eserleriyle El Anatsui, binlerce renkli plastik şişeden yapılmış dev heykelleriyle Wang Zhiyuan,

popüler kültürün imgeleri olan içecek kutularını ve günlük ev atıklarını kullanarak yaptığı çevre temalı heykelleriyle Michelle Reader, eski bisiklet zincirleri ve diğer metal hurdalarla yapılmış köpek heykelleriyle Nirit Levav Packer, araba, bisiklet veya motosiklet lastiklerini kullanarak yaptığı mitolojik yaratık heykelleriyle Ji Yong-Ho, atık malzemelerden oluşturdukları gölge heykelleriyle Tim Noble ve Sue Webster'ın eserleri incelenmiştir. Bu araştırmada örneklem olarak seçilen eserler, sanat dünyasında ekolojik sanatın ve ileri dönüşüm sanatının önemini vurgulayan örneklerdir. Hem sanat galerilerinde hem de açık hava sergilerinde geniş bir izleyici kitlesine ulaşmış bu eserler, sanatın gücünü çevresel sorunlara çözüm arayışında bir araç olarak kullanmayı başarmıştır. Atıkları sanat eserlerine dönüştürerek sıfır atık prensibini benimsen ve doğaya saygılı bir topluma geçiş hedefine katkıda bulunan sanatçılar, eserlerinde kullandıkları atık malzemelerle, tüketim toplumunun sürekli yenileme eğilimine dikkat çekmektedirler.

İleri dönüşüm sanatı, atıkların yaratıcı bir şekilde değerlendirilmesini sağlayarak çevreye zarar verebilecek malzemelerin bertaraf edilmesini önlerken doğal kaynakların korunmasına ve genç nesillerin geri dönüşüm bilincine katkıda bulunmaktadır.

Yapılan araştırmalar neticesinde kısaca denebilir ki, ileri dönüşüm sanatı, sadece çevreye katkı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda estetik değer taşıyan, düşündürücü ve yenilikçi eserlerle sürdürülebilir bir gelecek için örnek teşkil etmektedir. Yaratıcılığı, çevre bilincini ve işlevselliği birleştiren bu sanat formu hem bireyleri hem de toplumu çevresel sorumluluk almaya yönlendirmektedir.

Kaynakça

- Adjaye, D. (2019). El Anatsui: Triumphant Scale. <https://www.e-flux.com/announcements/246062/el-anatsuitriumphant-scale/> Erişim Tarihi: 01.06.2024
- Alkın, Ş. (2023). İleri Dönüşüm Hareketini Başlatıyoruz. <https://upcycleistanbul.com/#:~:text=Upcycle%20nedir%3F,upcycle%20malzemenin%20de%20C4%9Ferenek%20yeniden%20kullan%C4%B1lmas%C4%B1d%C4%B1r>. Erişim Tarihi: 10.07.2024
- Antmen, A. (2008). Sanat/Cinsiyet: Sanat Tarihi ve Feminist Eleştiri. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Antmen, A. (2010). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Antmen, A. (2013). Kimlikli Bedenler; Sanat, Kimlik, Cinsiyet. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Arıkan H. (2021). İnsan ve Doğa Ekseninde Ekolojik Sanat. İnönü University Journal Of Culture And Art / Ijca İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, Volume/Cilt: 7 No/Sayı: 1, 76-87
- Batur, M. (2014). Cumhuriyet Sonrası Türk Resminde Sembol. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Berger, J. (2006). Görme Biçimleri. Çeviren: Yurdanur Salman. İstanbul: Metis Yayınları.
- Çakır, H. ve Nil Karul, (2023). İleri Dönüşüm 101. <https://reppatch.com/ileri-donusum/> (Erişim Tarihi: 01.06.2024)
- Çakıroğlu, E. (2022). Antroposen Çağında Ekolojik Sanat: David Buckland, Terike Haapoja ve Mel Chin'in Ekolojik Sanat Projeleri. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24-39
- Çınar, S. (2019). Ekolojik Sanat Projelerinde Okyanus Atıklarının Sanatsal Nesnelere Dönüşümü, Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat, Cilt 4, Sayı 9, s. 203-215.
- Dinçer, M. N. (2021). Çağdaş Sanatta Gündelik Yaşam ve Birey İdealinin Eleştirisi. Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. Seramik Anasanat Dalı. Ankara.
- Dominic Witek, D., (2018), 10 Artists Working in Recycled Art. <https://blog.artsper.com/en/get-inspired/top-10-of-recycled-art/> (Erişim Tarihi: 10.07.2024)
- Frago, F. (2017). Sanat. (Çev. Ö. Doğan). Doğu Batı Yayınları, İstanbul.
- Harley, R., (2022). Michelle Reader. <https://harleyfoundation.org.uk/directory/michelle-reader/> (Erişim Tarihi: 01.06.2024)
- Hiçyılmaz, G. (2018). Heykel Sanatında Değişen Malzeme Tutumları Bağlamında 1960 Sonrası Heykelde Yumuşak Malzemelerin Ortaya Koyduğu Yeni Olanaklar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. Heykel Anasanat Dalı. Eskişehir

- KArtist, (2024). Ji Yongho. <https://k-artist.com/2022/12/13/ji-yongho-b-1978/> (Erişim Tarihi: 13.10.2024)
- Öztekin, M. (2024). İleri Dönüşüm Sanatçıları: Tüketim Toplumunda Malzemelerimiz Artıyor <https://t24.com.tr/haber/ileri-donusum-sanatcilari-tuketim-toplumunda-malzemelerimiz-artiyor,1168112> (Erişim Tarihi: 13.10.2024)
- Parker, N. L. (2018). About Nirit Levav Packer. <https://www.niritlevav.com/about> (Erişim Tarihi: 13.10.2024)
- Parker, N. L. (2018). Nirit Levav Parker. <https://www.niritlevav.com/series/the-first-dogs-series/choo-choo> (Erişim Tarihi: 13.10.2024)
- Reader, M. (2022), Michelle Reader, <https://www.michelle-reader.co.uk/gallery/wildlife-sculptures/horses.html> (Erişim Tarihi: 01.06.2024)
- Sarasota Art Museum, (2016). Vik Muniz. (<https://www.sarasotaartmuseum.org/vik-muniz/>) (Erişim Tarihi: 01.06.2024)
- Soyşekerci, S. (2015). Beden Sanatı. İstanbul: Doğu Batı Yayınları.
- Spaid, S. (2002). Ecovention: Current Art To Transform Ecologies. Cincinnati, Ohio: Seamless Design And Printing
- Wallen, R. (2012). Ecological Art: A Call For Visionary İntervention İn A Time Of Crisis. Leonardo, 45 (3), 234-242.
- Wastecare (2021). The Art of Recycling. <https://www.wastecare.co.uk/art-of-recycling/> (Erişim Tarihi: 08.08.2024)
- Wikipedia, (2022), Arazi sanatı. https://tr.wikipedia.org/wiki/Arazi_sanat%C4%B1 (Erişim Tarihi: 13.10.2024)
- Winnicott, W. D. (2022). İnsan Doğası. Çevirmen: Pelin Koç. İstanbul: Pinhan Yayıncılık
- Zhiyuan, W. (2011). Wang Zhiyuan. http://www.wangzhiyuanart.com/4_text/4_texts_07.html (Erişim Tarihi: 13.10.2024)

Görsel Kaynaklar

- URL1. <https://vikmuniz.net/gallery/garbage> Erişim Tarihi: 10.07.2024
- URL2. <https://octobergallery.co.uk/artists/anatsui> Erişim Tarihi: 07.07.2024
- URL3. <https://www.e-flux.com/announcements/246062/el-anatsuitriumphant-scale/> Erişim Tarihi: 10.07.2024
- URL4. http://www.wangzhiyuanart.com/3_artworks/4_artworks/4_artworks_07/4_artworks_07_9.html Erişim Tarihi: 10.07.2024
- URL5. http://www.wangzhiyuanart.com/3_artworks/4_artworks/4_artworks_07/4_artworks_07_9.html Erişim Tarihi: 07.07.2024
- URL6. http://www.wangzhiyuanart.com/3_artworks/4_artworks/4_artworks_07/4_artworks_07_n14_09.html Erişim Tarihi: 10.07.2024
- URL7. <https://www.michelle-reader.co.uk/gallery/wildlife-sculptures/elk.html> Erişim Tarihi: 10.07.2024
- URL8. <https://www.michelle-reader.co.uk/gallery/wildlife-sculptures/horses.html> Erişim Tarihi: 07.07.2024
- URL9. <https://www.niritlevav.com/series/the-first-dogs-series/choo-choo> Erişim Tarihi: 10.07.2024
- URL10. <https://www.cmf.am/Ji-Yong-Ho> Erişim Tarihi: 10.07.2024
- URL11. http://www.timnobleandsuewebster.com/wild_mood_swings_2009-10.html Erişim Tarihi: 07.07.2024